

Jaarverslag van Genootschap Oud-Westland over het jaar 2023

Algemene Ledenvergadering

Op dinsdag 14 februari 2023 vond de Algemene Ledenvergadering plaats. Ongeveer 100 leden waren aanwezig. Drie bestuursleden waren aftredend. De heer J.Maas werd als voorzitter herbenoemd. Mevrouw L.Badoux heeft haar secretarisschap beëindigd. Haar werkzaamheden zijn overgedragen aan de heer G. Schuurman. De heer A. Moor zal voorlopig penningmeester blijven. Naarstig wordt gezocht naar een opvolger. Tijdens de vergadering werd Mevrouw L.Badoux in het zonnetje gezet door middel van een toespraak plus plant. Twee maanden later werd ze nog verrast met een etentje. De notulen van deze Algemene Ledenvergadering zijn te lezen op de website onder Bestuur.

Erfgoedbescherming

De werkgroep erfgoedbescherming heeft een actief jaar achter de rug. Er werd vier keer bij elkaar gekomen in het Westlands Museum. Ook had door een delegatie uit de werkgroep twee keer overleg met de wethouder plaats.

Op 13 februari is een notitie erfgoed aan wethouder Barend Rombout van cultuur gestuurd. Deze notitie somt de wensen van de werkgroep op: verhoging van het budget voor gemeentelijke monumenten van €54.000,- naar € 200.000,- , verhoging maximale subsidie per monument, inventarisatie jong erfgoed en landschappen, inventarisatie tuinbouw-erfgoed, aanstelling van een beleidsambtenaar voor cultuur en erfgoed. Deze laatste wens werd in maart vervuld door de aanstelling van Marten Bergsma.

De wethouder zag tijdens overleg op 9 maart ruimte voor een verhoging van het budget tot € 100.000,- Een verdere verhoging van het budget zou beter onderbouwd moeten worden. De notitie is ook naar de gemeenteraad en de pers gestuurd. Op 22 februari verscheen in het AD Westland een interview met Jan Maas over het achterstallig onderhoud aan de monumenten.

Het overleg liep vertraging op doordat wethouder Rombout in juni ontslag nam nadat de gemeenteraad een motie van wantrouwen tegen hem had aangenomen. Het werd opgevolgd zijn partijgenoot mevrouw Carlieke van Staalduinen. Op 15 november had het eerste overleg met de nieuwe wethouder plaats. Zij deelde mede dat er door een financiële tegenvaller in de begroting voor 2023 geen enkele ruimte is om het budget voor gemeentelijke monumenten te verhogen. Zij stelde voor om de wensen te matigen en in de gemeenteraad te pleiten voor verhoging tot € 100.000 komend jaar. Jan Maas maakte gebruik van de inspraak tijdens de raadscommissie MO op 27 november.

Ter voorbereiding van de gesprekken met de wethouder overlegde een delegatie uit de werkgroep drie keer met de ambtenaren Marten Bergsma, Frank Beijersbergen en Peter Bouwer. De Raad van State gaf groen licht voor het appartementengebouw De Harmonie in Naaldwijk. In een aantal slepende dossiers zoals de watertoren en de RK begraafplaats in Naaldwijk, de St Jozefkerk in Wateringen en de veiling in Kwintsheul zijn geen knopen doorgehakt. Wel zijn bij een groot aantal gemeentelijke monumenten informatiebordjes geplaatst of bevestigd. Op het Wilhelminaplein in Naaldwijk is een groot bord met informatie over de kern Naaldwijk geplaatst.

Lezing Gouda, 750 jaar kloppend hart van Holland van dr. Paul Abels op 14 februari in Partycentrum Vrienden in Poeldijk

Honderd leden zijn op deze avond door de heer Abels aan de hand genomen en geloodst door de rijke geschiedenis van Gouda. Deze plaats, ontstaan op een kruising tussen de Hollandse IJssel en de Gouwe, kreeg in 1272 van Graaf Floris V stadsrechten. Jacoba van Beieren (1401 – 1436) heeft uit dankbaarheid voor de verkregen steun en inwoning aan de schutterij een miskelk geschonken, de zogenoemde Jacobakelk. In deze periode was Gouda mede door de bierhandel met Vlaanderen binnen de singels uitgegroeid tot een behoorlijke stad met de Sint - Janskerk , een kasteel en een fraai stadhuis. Erasmus heeft zijn jeugd in deze stad doorgebracht en gedurende zeven jaar gewoond in het klooster Stein te Gouda.

In 1552 werd de Sint- Janskerk door een brand verwoest. Terstond werd begonnen aan de wederopbouw. De gebroeders Crabeht hebben een ongekend aantal fraaie gebrandschilderde ramen voor deze kerk ontworpen. Het kasteel daarentegen werd in 1577 afgebroken.

Vijf jaar daarvoor had Gouda zich als een van de eerste steden overgegeven aan de Geuzen. Hiermee heeft het bestuur voorkomen dat een Beeldenstorm door de stad zou gaan razen. Wel bleef Gouda een eigenzinnige weg bewandelen. Men hanteerde het principe van vrijheid van consciëntia. Vervolging van katholieken heeft hier daarom niet plaatsgevonden. Gouda had zelfs een eigen catechismus. Het is ook niet vreemd dat de humanist Coornhert na zijn verbanning uit Delft zijn toevlucht in Gouda vond . Echter in 1618 maakte Maurits een einde aan dit remonstrantse bolwerk.

De Opstand beëindigde de bierhandel met Vlaanderen. De stad richtte zich in de tijd daarna op diverse andere economische activiteiten, wel of niet succesvol. Denk hierbij aan de lakennijverheid, de tapisserie, het vervaardigen van tabakspijpen en het produceren van plateel, kaarsen en stroopwafels. Opvallend dat Gouda als naam aan deze producten gekoppeld bleef.

Gouda heeft in de 19^e eeuw veel te danken aan Anna Barbara van Meerten Schilperoort wat betreft vrouwenonderwijs, armenzorg en gevangeniswezen.

Na WO II heeft de stad zich sterk uitgebreid buiten de singels. Ook economisch gezien bloeide de stad op mede door de komst van migranten, met name uit Marokko.

Deze lezing vormde een perfecte opmaat voor onze excursie naar deze stad.

Lezing *Westlandse kastelen en hun adellijke families*, door Harry Groenewegen op woensdag 19 april 2023 in het zalencentrum Hemelsblauw te Honselersdijk

Voor maar liefst 140 toehoorders heeft Harry Groenewegen op 19 april in het zalencentrum Hemelsblauw een lezing gehouden over 'Westlandse kastelen en hun adellijke families'.

Na eerst de grenzen van het gebied aangegeven te hebben werd het begrip 'kasteel' nader gedefinieerd. Een kasteel moet aan twee criteria voldoen. Het moet door een gracht omringd worden én het moet verdedigbaar zijn. Een stenenkamer, zoals Madestein en de Vlietwoning vallen daarom buiten deze omschrijving.

Op basis van deze definitie en de geografische begrenzing kan geconcludeerd worden dat in het Westland tussen 1000 en 1600 zeventig kastelen gestaan hebben. De kastelen zijn voornamelijk te vinden op de zandgronden en in de veengebieden op klei. Dit is met name te achterhalen door bestudering van diverse kaarten.

Op acht Westlandse kastelen werd in deze lezing dieper ingegaan. Aan de hand van kaarten werd weergegeven waar ze gelegen hebben en met behulp van prenten hoe ze eruit gezien hebben. Zo blijkt dat Honselersdijk een motte kasteel was en dat het kasteel op de Hoge Woerd een oprijlaan met duiventoren kende. Het kasteel Polanen in Monster aan de Madeweg kende een roerige geschiedenis. Tijdens de Hoekse en Kabeljauwse twisten werd het twee keer beschadigd en zelfs

verwoest. Keenenburg te Schipluiden, gebouwd door Philips de Blote, had een hoofdburcht, voorburcht en een keukentuin op de voorburcht. Honselersdijk bestond ook uit een hoofdburcht met een keukentuin en voorburcht.

Uitvoerig werd ook ingegaan op de activiteiten van de adellijke families. Naast het bestieren van het land en vechten hielden ze zich ook bezig met het houden van feesten, vissen in de gracht, 's winters schaatsen op de gracht. Daarnaast lieten rijke families, zoals leden van de familie van Naaldwijk, zich portretteren. Ze gaven ook geld aan kerk en kloosters. Deze families brachten niet al hun tijd door op het kasteel. Regelmatig waren ze te vinden in de stad o.a. in Delft, Den Haag en Leiden. De Heren van Naaldwijk hadden een stadskasteel aan de Kneuterdijk te Den Haag. Het vermoeden bestaat dat zij ook een woning bezaten aan het huidige Wilhelminaplein te Naaldwijk.

De lezing heeft de toehoorders extra nieuwsgierig gemaakt naar het boek over Westlandse kastelen dat eind 2024 zal uitkomen.

Excursie naar Gouda op 20 mei 2023

Om 10.00 uur 's ochtends verzamelden 39 deelnemers zich in Gouds Glas op de markt in Gouda voor een stadswandeling. Na een gezellig samenzijn onder het genot van koffie/thee met gebak ging men onder leiding van gidsen op pad. In anderhalf uur tijd kregen de deelnemers een interessante inkijk in de geschiedenis van Gouda. Een geschiedenis waarop de kerkhervorming van de 16^e eeuw grote invloed gehad heeft.

Centraal in deze wandeling stond een bezoek aan de Sint-Janskerk. Uitvoerig werd ingegaan op de gebeurtenissen rondom de brand van 1552, de historie van de glas in lood ramen en de positieve gevolgen van het milde karakter van de reformatie in Gouda voor de kerk en de bewoners.

Deze excursie was een treffende afsluiting van het Gouda project, dat op 14 februari begonnen was met de lezing van dr. Paul Abels.

Deelname aan de braderie van Naaldwijk

Op 17, 18 en 19 augustus heeft het Genootschap met een kraampje op de braderie te Naaldwijk gestaan. Doel hiervan was de vereniging en haar boeken op een andere wijze onder de aandacht te brengen. Het is een groot succes gebleken. Voor €1500,00 aan boeken is er verkocht en vier nieuwe leden hebben zich aangemeld. Grote dank zijn we verschuldigd aan Jan Peter Diepersloot. Met name door zijn inspanningen is dit project geslaagd.

Presentatie van het Historisch Jaarboek 2023 op 2 september in de Dorpskerk in 's Gravenzande

Rond 120 personen hebben in de sfeervolle Dorpskerk de presentatie van het Historisch Jaarboek 2023 bijgewoond. Voorzitter Jan Maat opende deze bijeenkomst door iedereen en met name wethouder Carlieke van Stalduinen welkom te heten. Tevens feliciteerde hij alvast de publicatiecommissie met het prachtige resultaat. Daarna nam Leo van den Ende, voorzitter van de publicatiecommissie, het stokje over. In grote lijnen vertelde hij vol trots wat de onderwerpen in het nieuwe Jaarboek zijn.

De nieuwsgierigheid naar de inhoud werd vergroot door de lezing van Peter Smit. Met behulp van prachtige foto's bracht hij de geschiedenis van het bedrijf Waling van Geest en Zonen weer tot leven. Op boeiende wijze wist hij te vertellen hoe deze Westlandse bollenkweker uitgroeide tot een Engelse Multinational.

Het officiële gedeelte werd afgesloten door overhandiging van het eerste exemplaar aan de wethouder. Ook de aanwezige auteurs ontvingen hun exemplaar. Daarna konden alle aanwezige leden hun exemplaar ophalen. Onder het genot van een drankje en een hapje werd nog vrolijk nagepraat.

Lezing *Scheepmakers, schippers en schuiten* van Aad van Zeijl op 10 oktober in het Kastanjehof te Naaldwijk

In de vorige eeuw bestond de mening dat er een rechtstreeks verband zou bestaan tussen het ontstaan van de Westlander en de opkomst van de kassencultuur. In een gloedvol en rijk geïllustreerd betoog voor 110 geïnteresseerden weet Aad van Zeijl deze opvatting te weerleggen. Op basis van onder meer oude scheepsmodellen en bestekboeken van scheepswerven is hij tot de conclusie gekomen dat de oervorm van de Westlandse schuit begin 1700 ontworpen is door Leendert Hoogendam, eigenaar van een scheepswerf te Maassluis. Dit schip, gerelateerd aan de trekschuit, was uitstekend geschikt om fruit en groenten vanuit het Westland via binnenlandse vaarten naar Delft, Leiden, 's Gravenhage en Rotterdam te vervoeren.

In feite is er sprake van twee typen schuiten. Aan de ene kant heb je de Westlander. Deze wordt gezien als een luxe schuit met een laadvermogen vanaf 13 ton. Aan de andere kant heb je de Westlandse praam. Deze wordt beschouwd als een werkschuit met een laadvermogen tot maximaal 13 ton.

Door de Industriële Revolutie van eind 19^e eeuw verdrievoudigde de bevolking in de steden in Holland en nam de vraag naar voedsel en transportmiddelen enorm toe. Er was sprake van grote toename van het aantal scheepswerven. De Industriële Revolutie zorgde er ook voor dat binnen 40 jaar het hout van de Westlandse schuit vervangen werd door staal. Tevens werden de vaartuigen voorzien van motoren.

In de loop van de 20^e eeuw werd steeds duidelijker dat transport via de weg steeds meer de boventoon kreeg. Eind jaren 50 kwam er een einde aan vervoer over water en verdween de Westlandse schuit uit het beeld. Gelukkig wordt steeds meer het belang van deze boottype ingezien. Op dit moment staan twee Westlandse pramen op de lijst van varend erfgoed.

Bedrijfsbezoek bij *Royal Brinkman* op 18 oktober

Ruim zestig geïnteresseerden hadden zich ingeschreven voor dit bezoek. Na een gastvrij onthaal met koffie/thee en gebakje werden de aanwezigen hartelijk welkom geheten door Ton van Mil, CEO, en Bas Brinkman, Directeur Techniek. Bas Brinkman, de vijfde generatie actief in dit bedrijf, vertelde uitvoerig over de ontwikkelingen van dit bedrijf en de huidige activiteiten die zich over de hele wereld verspreid heeft. Hij benadrukte vol trots dat het nog steeds een familiebedrijf is. Ton van Mil sprak over de toekomst. Hoe kunnen we inspelen op nieuwe uitdagingen waarvan duurzaamheid een van de belangrijkste zal zijn?

Na de lezing kreeg de groep een rondleiding door het groots opgezette distributiecentrum. Tevens werd ze aan de hand van een historische tijdlijn uitvoerig geïnformeerd over de geschiedenis van dit 137 jarige familiebedrijf.

Lezing *Vlaardingen in de middeleeuwen* van Jeroen ter Brugge in de Hoeksteen te Monster op 13 december

Volgens Jeroen ter Brugge was Vlaardingen in de middeleeuwen slechts een kleine nederzetting bestaande uit een eenvoudig zaalkerkje van hout op een zes meter hoge stadsterp gelegen met daaromheen bebouwing. Naar alle waarschijnlijkheid hebben 4 à 5 motte kastelen in die periode aldaar gestaan waaronder in Holy.

Door haar ligging, pal aan de Maas, ontstond in de 11e eeuw een conflict tussen de graaf van Holland en zijn leenheer de Duitse keizer aangaande tolheffing. De graaf is hier tenslotte als overwinnaar uit de strijd gekomen. In 1273 kreeg Vlaanderen van graaf Floris V stadsrechten. Hierdoor kreeg het zelfbestuur en tolvrijstelling. Van recht van ommuring was geenszins sprake.

Opgravingen hebben duidelijk gemaakt dat in de middeleeuwse Vlaardingen ook mensen uit Scandinavië, Engeland en West Europa gevestigd waren.

Vlaardingen kwam via de heer van Wateringen in handen van de familie Arenberg. Karel van Arenberg besloot in 1611 onder meer zijn eigendommen in Vlaardingen voor 26.000 gulden te verkopen aan de VOC koopman Pieter van Ruytenburch. Hierdoor kwam er een einde aan de machtspositie van de adel.

Deze interessante lezing verrijkt met diverse beelden werd naar schatting door 90 personen bijgewoond.

Website en webwinkel

Op de website werd van de activiteiten van het Genootschap door bestuurslid Frank de Klerk verslag gedaan. De webwinkel genereerde een omzet van €1026,28.

Ledenbestand

Op 31 december 2023 bedroeg het aantal leden 563, waaronder twee ereleden. Het ledental is afgenomen met 13 personen ten opzichte van dat van 2022.

Achttien personen meldden zich als nieuw lid aan en er waren eenendertig opzeggingen. Daarnaast moesten we door overlijden helaas afscheid nemen van dertien leden:

Dhr. H.J.M. Zuidgeest, Honselersdijk
Dhr. A. van Daalen, Naaldwijk
Dhr. H. de Graaf, 's Gravenzande
Dhr. N.A.J. Wetering, Naaldwijk
Dhr. J.W.J. van Wees, Kwintsheul
Dhr. H.A.G. Spaan, Naaldwijk
Dhr. P.A. van der Hout, 's Gravenzande
Dhr. G.P.A. van Holsteyn, Naaldwijk
Mevr. M.H. Houwen – Schaft, 's Gravenzande
Dhr. K. Douma, De Lier
Dhr. C. Rolff, Naaldwijk
Dhr. A.D. Taal, Monster

Dhr. J.N.M. van Leeuwen, Poeldijk
(in 2013 winnaar van de OWP)

Bestuursvergaderingen

Het bestuur heeft vijf maal vergaderd: op 25 januari, 22 maart, 16 mei , 20 september en 22 november.

De bestuurssamenstelling heeft een wijziging ondergaan.

Jan Maat, voorzitter

Geert Schuurman, secretaris

Ad Moor, penningmeester

Harry Groenewegen, redactie jaarboek

Frank de Klerk, communicatie en pr, info@oudwestland.nl

Aad Vermeer, ledenadministratie

Sociale media en website

Arco Keijzer, websitebeheerder

Michel Kox, websitebouw

Kevin de Kok, social media

Jan Peter Diepersloot, social media en beheerder webwinkel

Boekencommissie

Martha Vollering, Harry Groenewegen en Frank de Klerk

Geert Schuurman
secretaris